

ОСВІТНІЙ ФАКТОР

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ
№4(16), 2025

Засновник громадська організація «Спілка освітян України»

Головний редактор, науковий консультант, доктор педагогічних наук
Вербицький В.В.

Літературний редактор, коректор
Петлицька В.П.

Редакційна колегія

Бардин М.Я., кандидат філософських наук;
Безусько А.Г., кандидат біологічних наук, доцент;
Бех І.Д., академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор;
Бордюг Н.С., доктор педагогічних наук, професор;
Вербицька О.В., методист в/к НЕНЦ, заслужений учитель України;
Драган О.А., методист в/к НЕНЦ;
Захарченко Г.І., заступник голови ГО «Спілка освітян України»;
Кацурак В.П., заступник директора з навчально-виховної роботи НЕНЦ;
Кириченко В.І., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;
Кліменко В.І., заступник директора з навчально-методичної роботи НЕНЦ;
Корнієнко А.В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;
Костенко С.О., доктор біологічних наук, доцент;
Лещенко М. П., доктор педагогічних наук, професор;
Лорен Спіт, доктор філософії (PhD);
Мачуський В.В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;
Медведева Т.В., кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник;
Педан Ю.Ф., директор Дніпропетровського обласного еколого-натуралістичного центру;
Петлицька В.П., методист НЕНЦ;
Первушевська І.О., заслужений працівник освіти України;
Просіна О.В., кандидат педагогічних наук, доцент;
Сапіга Ю.С., директор БО «Грін Крос Україна»;
Семенченко Н.І., заступник голови ГО «Спілка освітян України»;
Цюнь Л.О., методист в/к НЕНЦ;
Шкільна І.М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;
Щепкін Є.Ю., методист НЕНЦ.

Журнал можна передплатити, придбати за адресою:
м. Київ-74, вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ

Всеукраїнський науково-педагогічний журнал «ОСВІТНІЙ ФАКТОР».
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення
№ 962 від 21.03.2024 р. «Ідентифікатор медіа» – R30-03714

Виходить з 2022 р.

Підписний індекс 76964

Рукописи не рецензуються й не повертаються.
Деякі матеріали друкуються в порядку обговорення.
Статті журналу відтворено з авторських оригіналів. Відповідальність за грамотність,
автентичність цитат, достовірність фактів та посилань несуть автори статей.

Адреса редакції: 04074, м. Київ, вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ
Тел./факс 430-0260. Тел. 430-0064, 430-2222
<https://nenc.gov.ua>, E-mail: nenc@nenc.gov.ua

Надруковано в ТОВ «НВП «Інтерсервіс».
Підготовлено до друку 24.10.2025

ЗМІСТ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРИРОДООХОРОННОГО ВИХОВАННЯ

ВЕРБИЦЬКИЙ В.В. 4

РОЗДІЛ I. ПЕДАГОГІЧНІ НАПРАЦЮВАННЯ

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ УСТАНОВОК У ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

АНДРЕЄВ С.С.,

АНДРЕЄВА В.Г. 9

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ІЩЕЙКІН Т.Є. 13

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ – ШЛЯХ ДО УСПІХУ

СУСАХІНА Л.В. 14

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

САМОЙЛОВА І.А. 17

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЧИННИК УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ПОЛОГА В. 21

РОЗДІЛ II. ПРИРОДНИЧА ОСВІТА

ЕКОЛОГІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ДОНЕЦЬКОГО КРАЮ КРИЗЬ ПРИЗМУ АВТОРСЬКИХ ПРОГРАМ: ВІД «ФІТОКОДУ НАЦІЇ» ДО «ПАРОСТКА PRO»

ГНИБІДА А.С. 24

НА ПЕРЕТИНІ НАУКИ, ОСВІТИ Й ГРОМАДИ: KEYC ОСВІТНЬОГО ЕКОПРОЄКТУ «БОСОНІЖ ДО ГАРМОНІЇ»

ГНИБІДА О.А. 26

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

БИЦЬКО Т. 28

ГАРДЕНОТЕРАПІЯ: ЗЦІЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЧЕРЕЗ ПРИРОДУ

ПУГАЧОВА І.Я. 30

РОЗДІЛ III. ІННОВАЦІЇ

ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

БАРАБОЛЯ О.В.,

ЛЯШЕНКО В.В. 33

ІННОВАЦІЇ ТА ТРАДИЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ЯК ЗНАЙТИ БАЛАНС І ДОСЯГТИ ЯКОСТІ

НЕСМАШНА В.С. 35

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ТА ІННОВАЦІЇ
У ПРИРОДНИЧІЙ ОСВІТІ: ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ

ГОРБАНЬ Н.І., САМОХВАЛОВА Л.В.	36
--	----

РОЗДІЛ IV. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ КОРОЛЬЧУК О.С.	38
ГЕЙМІФІКАЦІЯ ТА ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ. ЯК AR/3D ЗМІНЮЄ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ В НУШ СИДОРЕНКО В.	41

РОЗДІЛ VI. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

РОЗВИТОК ОБДАРОВАНОСТІ УЧНІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ГАЛЬЧЕНКО М.О.	43
--	----

РОЗДІЛ VII. 100-РІЧЧЯ ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ УКРАЇНИ

100 РОКІВ РАЗОМ ІЗ ПРИРОДОЮ: ВНЕСОК БЕРЕЗІВЩИНИ У ЮННАТІВСЬКИЙ РУХ КЛЕПАНЧУК Т.В.	48
МОВА КВІТІВ НАДИХАЄ АНТОНЮК Н.В., ДУДАРЧУК Л.А.	49
ФЛАГМАН ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ВОЛИНИ. КРІЗЬ ВИКЛИКИ ДО ПЕРЕМОГ ОСТАПЧУК В.А.	51
ДОСВІД ІЗ ПОЗАШКІЛЛЯ У ДОРОСЛЕ ЖИТТЯ ШИНКАРУК Г.В.	56
КРІЗЬ ВИКЛИКИ ДО ПЕРЕМОГ! КОРОТКА Т.О.	58
РОЗВИТОК ЮННАТІВСЬКОГО РУХУ НА КІРОВОГРАДЩИНІ КРОТЕНКО О.М.	60

ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Бараболя Ольга Валеріївна,

*канд. с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва
Полтавського державного аграрного університету,*

Ляшенко Віктор Васильович,

*канд. с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва
Полтавського державного аграрного університету*

Євроінтеграційні процеси та глобалізація є тими основними чинниками, під впливом яких система вищої освіти в Україні зазнає суттєвих трансформацій.

Національна освітня модель стикається з необхідністю відмови від пострадянських підходів і водночас – із завданням інтегрувати європейські стандарти, зберігаючи при цьому власну культурну ідентичність [1].

У зв'язку з цим зовнішні виклики мають потужний і подекуди загрозливий вплив на формування освітньої політики України.

Гуманітарна криза, воєнні дії, що спричиняють масову еміграцію як висококваліфікованих фахівців, так і молоді, актуалізують потребу в глибокому переосмисленні засад освітньої політики та її ідеологічного підґрунтя.

Однак, не дивлячись на всі ці труднощі, освіта залишається одним з пріоритетним напрямків державної політики, і відіграє ключову роль у забезпеченні соціального, економічного, політичного, культурного й духовного прогресу як окремого громадянина, так і суспільства загалом.

Таким чином, освітня політика є невід'ємною складовою стратегії розвитку держави, що відображає її ціннісні орієнтири та прагнення до міжнародного співробітництва. Вона одночасно слугує індикатором готовності до збереження національних традицій у процесі входження в глобальний освітній простір [2].

На сучасному етапі стрімкого технологічного розвитку та нових викликів, національна освіта не може бути ізольованою.

Лише за умови комплексного переосмислення на всіх рівнях та зваженого, стратегічного підходу можливе ефективне реформування системи вищої освіти.

Особливої актуальності набуває проблема поєднання збереження національної ідентичності з наданням якісної, всебічної освіти у сучасному динамічному світі, де зростає мобільність населення, а обсяги щоденної інформації вимірюються мільйонами гігабайтів.

За останні роки, коли спостерігається вплив технологічних зрушень, поширення цифрових платформ і зростання масштабів інформаційних протистоянь, сформувалися певні глобальні освітні тенденції, які позначаються не лише на освіті в Україні, а й на її розвиток усьому світі [3].

Серед них варто виділити:

➤ загострення планетарних викликів, що вирішення яких можливе лише шляхом ефективного міжнародного співробітництва між державами та іншими суб'єктами глобальних відносин;

➤ підвищення темпів суспільного розвитку, що вимагає підготовки особистості до адаптації в умовах постійних змін;

➤ перехід до постінформаційного етапу розвитку, активізація міжкультурного діалогу й водночас – необхідність збереження культурної спадщини та ідентичності;

➤ формування нового типу світогляду серед молоді, який є відображенням вищезначених змін та трансформацій;

➤ посилення потреби в безперервному навчанні, яке стає необхідною умовою професійної конкурентоспроможності, а також чинником збереження психологічного добробуту в умовах нестабільності;

➤ поглиблення демократичних процесів, лібералізація суспільного устрою та розширення можливостей для особистісного розвитку, мобільності й самореалізації;

➤ стрімкий економічний розвиток, трансформації на ринку праці, глобалізаційні процеси в економіці, що створюють нову реальність — світ широких можливостей.

Цей комплекс процесів має глибокий загальний вплив на сферу вищої освіти. В нашій країні він ще більше посилюється, що зумовлено специфікою її геополітичного положення та наявністю внутрішньої структурної кризи. Це потребує цілісної та відповідальної реакції з боку освітньої політики держави [1].

Реалізація державної освітньої політики в Україні здійснюється на трьох основних рівнях: загальнодержавному, регіональному та місцевому. Кожен із них виконує свою роль у формуванні, впровадженні та адаптації реформ у сфері освіти, що є особливо актуальним в сучасних умовах соціальних і політичних викликів.

Найбільш болючим питань залишається зростання еміграції не тільки молоді, але і висококваліфікованих фахівців, яка суттєво збільшилася після початку повномасштабного вторгнення.

За даними щорічного моніторингу, що охоплює країни, в яких проводиться офіційний облік українських студентів, у 2014–2015 навчальному році за кордоном на денній формі навчалося понад 59 тисяч громадян України. На сьогодні не існує єдиної централізованої бази статистичних даних щодо цього показника, але та інформація, до якої є доступ, свідчить про стабільне зростання даного показника.

Так, за офіційними даними Міністерства освіти і науки України, у 2023 році близько 400 тисяч українських школярів перебували за кордоном, значна частина яких потенційно орієнтована на вступ до іноземних закладів вищої освіти. Наприклад, у Польщі українці становлять майже половину всіх іноземних студентів; у 2023–2024 навчальному році їх кількість сягнула понад 19 тисяч осіб.

Однак, незважаючи на тривожну тенденцію «відтоку мізків», міжнародна академічна мобільність, участь у програмах обміну, стажуваннях, здобуття освіти за кордоном розглядаються як позитивний аспект інтеграції у глобальний освітній простір, адже дає нові можливості для здобуття сучасних знань, розвитку фахових компетентностей та особистісного зростання [2].

Сучасні глобальні трансформації чинять незворотний вплив на освітню сферу та визначають вектор формування освітньої

політики. Україна в цьому контексті стикається з численними викликами політичного, економічного й культурного характеру. Актуальності набуває процес інтеграції у світовий, зокрема європейський, освітній простір. Проте на цьому етапі надзвичайно важливим залишається питання збереження національної ідентичності, мови, культурної самобутності та традицій.

Серед ключових пріоритетів реформування системи вищої освіти в Україні можна виокремити низку першочергових завдань, реалізація яких є необхідною умовою для підвищення ефективності освітньої галузі [3]:

➤ формування дієвої моделі фінансування вищої освіти, зокрема шляхом запровадження прозорих механізмів грантової підтримки;

➤ забезпечення високої якості освітніх послуг, розвиток інноваційних підходів та впровадження сучасних форматів надання вищої освіти;

➤ адаптація освітніх програм до актуальних запитів ринку праці, що передбачає тісну взаємодію між системою вищої освіти та сферою зайнятості;

➤ розширення автономії закладів вищої освіти шляхом впровадження відповідної політики управління та саморегулювання;

➤ гарантування рівного доступу до вищої освіти для представників усіх соціальних груп, незалежно від їхнього економічного чи географічного статусу;

➤ активне включення України до глобального, зокрема європейського, освітнього та наукового простору з метою підвищення конкурентоспроможності як національних закладів вищої освіти, так і їхніх випускників на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Бурдонос Л.І. Кризові явища в системі вищої освіти України. Молодий вчений. 2015. №2, С. 978–981.

2. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту, 2015. №2. С.162–167.

3. Бараболя О., Ляшенко В. Імітаційні освітні технології. Інноваційні підходи в освіті: інтеграція технологій, науки та практики у підготовці фахівців: матеріали 56-ї науково-методичної конференції викладачів і аспірантів. Полтава : ПДАУ, 2025. С.23-24